

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย

สถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทยปัจจุบันเมื่อพิจารณาการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน พบว่ายังมีประเด็นท้าทายของการพัฒนาแต่ละช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องจากแรกเกิดจนถึงเยาวชน จากแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 กล่าวว่าเรื่องที่ต้องพัฒนามีดังนี้ การพัฒนาการที่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะชีวิตของเยาวชนที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป สังคมยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายอันจะส่งผลกระทบต่อค่านิยมและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน รวมทั้งจิตสำนึกต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 : การลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) ในด้านการจัดสวัสดิการสังคมและการดูแลผู้สูงอายุ เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส

สำหรับการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสยังพบว่ายังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชน ซึ่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมือง สร้างสรรค์ ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคตนั้น เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้ด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง ในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้งเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากประการแรกการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีบุตร และสาเหตุนี้ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักในการที่เด็กถูกทอดทิ้ง ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดจากพ่อแม่ที่เป็นวัยรุ่น และอยู่ในวัยเรียนเป็นส่วนใหญ่ ประการที่สองปัญหาครอบครัว จากการศึกษาพบว่าปัญหาส่วนใหญ่มาจากปัญหาครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการหย่าร้างของพ่อแม่ การใช้ความรุนแรง การทะเลาะกัน การแต่งงานใหม่ของพ่อแม่ เป็นต้น ประการที่สาม ครอบครัวมีฐานะยากจนเกินกว่าที่จะดูแลเด็ก กล่าวคือ ปัญหาความยากจนในสังคมมีผลกระทบทำให้เกิดการทอดทิ้งเด็กเช่นกัน เช่น ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจถึงขั้นล้มละลายทำให้ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ประการที่สี่ การตั้งครมภ์โดยไม่พึงประสงค์ เช่น ผู้หญิงที่ถูกข่มขืน จึงไม่ต้องการเลี้ยงเด็กและไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ ซึ่งทำให้พวกเขาเหล่านี้ทอดทิ้งเด็ก โดยไม่ได้คำนึงถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการทอดทิ้งเด็ก ประการที่ห้าเด็กที่มีความบกพร่องหรือพิการ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่เป็นที่ต้องการของครอบครัวและถูกทอดทิ้ง พ่อและแม่บางรายเมื่อเห็นว่าเด็กมีความบกพร่องหรือพิการจะไม่ต้องการเลี้ยงดูเด็กเหล่านี้เพราะคิดว่าต้องเป็นภาระให้กับตนเองไปตลอดชีวิต (ณิชชา บุรณสิงห์, 2558)

ในประเทศไทยได้มีนโยบายการส่งเสริมหรือพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งในแผนพัฒนาของจังหวัดได้มีการระบุเกี่ยวกับการพัฒนาด้วย และจังหวัดลำปางก็เช่นกันตามแผนพัฒนา จังหวัดลำปาง พ.ศ.2557-2560 ด้านสังคมได้กล่าวว่าจังหวัดลำปางยังมีระดับความรุนแรงของปัญหาเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุที่เป็นภาระพึ่งพิงทางสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไขหรือพัฒนา จากความร่วมมือของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ดำเนินงานภายใต้ โครงการ “การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นหน้าอยู่ โดยได้เชิญตัวแทนจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละอำเภอมาร่วมวิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2560 ซึ่งมีปัญหาของเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งที่ต้องได้รับการส่งเสริมในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง โดยสาเหตุเนื่องมาจากพ่อแม่แยกทางกัน พ่อแม่วัยรุ่น จึงทำให้เด็กและเยาวชน เหล่านั้นต้องอาศัยอยู่กับปู่ตายายหรือบุคคลอื่น เด็กที่ถูกทอดทิ้งควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้ พวกเขาเหล่านั้นไม่รู้สึกลด้อยในสังคม มีคุณค่าในตนเองและสามารถก้าวผ่านอุปสรรคในชีวิตที่ต้องเผชิญ ตลอดจนสามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยสอดคล้องกับนโยบายสาธารณะในประเด็น ที่ 5 การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน คือ ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อ ส่งเสริมด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน

จากปัญหาและความต้องการดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการอุปสรรคของเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง เนื่องจากกิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือส่งเสริมให้บุคคลโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีพัฒนาการสูงสุดของสมรรถภาพในแต่ละคนทั้ง ในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา โดยมุ่งให้บุคคลได้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆ มุ่งป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับ บุคคล และมุ่งช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว โดยที่บุคคลสามารถช่วยเหลือตนเอง รู้จักเลือกตัดสินใจ และสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้ และเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการเสริมสร้างความสามารถ ในการเผชิญอุปสรรคแล้วจะทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีความสามารถอดทนอดกลั้นและการมีความพยายาม อย่างสูงต่อการจัดการและตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จโดยมีสติและเจตคติทางบวกหรือชาวนในการเผชิญอุปสรรคโดยสามารถเผชิญกับ วิกฤติด้วยความอดทนและจัดการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของเด็กและ เยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของ เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ ชุดกิจกรรมแนะแนว และตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
3. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งในเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งที่มีอายุ 11-15 ปี ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 30 คน
4. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ เทศบาลตำบลเกาะคาอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
5. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ได้แก่ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ 1 ปี (1 ตุลาคม 2560 – 30 กันยายน 2561)

นิยามศัพท์เฉพาะเชิงปฏิบัติการ

กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีพัฒนาการทั้ง ในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา โดยมุ่งให้เด็กและเยาวชนได้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆ มุ่งป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน และมุ่งช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยที่เด็กและเยาวชนสามารถช่วยเหลือตนเอง รู้จักเลือกตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาย่างฉลาด

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถอดทนอดกลั้นและการมีความพยายามอย่างสูงต่อการจัดการและตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จโดยมีสติและเจตคติทางบวกหรือเชาวนในการเผชิญอุปสรรคโดยสามารถเผชิญกับปัญหาด้วยความอดทนและจัดการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จ อย่างมีความพยายาม

เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 10-15 ปี อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลเกาะคา ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา

ทฤษฎี สมมติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎี แนวคิด และสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยนี้รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิด ทฤษฎี มาใช้เป็นกรอบแนวคิด ยุทธวิธีหรือแผนการวิจัยในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ดังปรากฏต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

